

Sancağın mülkî tamamiyetini tekeffüle, Türkiye - Suriye hududunun teminine dair muahede ve anlaşmanın ve bunlar ile beraber imza ve teati olunan beyanname, mektub ve protokollerin tasdikı hakkında kanun

(Resmî Gazete ile neşir ve ilâm : 25/VI/1937 - Sayı : 3640)

No.
3265

Kabul tarihi
14 - VI - 1937

BİRİNCİ MADDE — Sancağın mülkî tamamiyetini tekeffüle ve Türkiye - Suriye hududunun teminine dair Türkiye ile Fransa arasında 29 mayıs 1937 tarihinde Cenevrede yapılan muahede ve anlaşma ile aynı mahal ve zamanda iki taraf arasında imza ve teati olunan müşterek beyanname, 'optanlar mektubu ve üç protokol tasdik edilmiştir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanunun icrasına İcra vekilleri Heyeti memurdur.

15 haziran 1937

SANCAĞIN TAMAMIYETİ MÜLKIYESİNİ TEKEFFÜL EDEN MUAHEDE

Bir taraftan,

Türkiye Reisiçümhuru

Diğer taraftan,

Fransa Reisiçümhuru

Cemiyeti Akvam Konseyi tarafından 27 kânunusani 1937 de Cenevrede kabul edilen mukararata ve aynı tarihte Konseyce ittihaz olunan karara tevfikân,

Sancağın statüsü ve ana yasasma riayeti temin için her iki Hükümetin hangi şekillerde yardımda bulunacaklarını tesbit etmek arzusunda bulduklarından,

Salâhiyeti kâmileyi haiz murahhasları olarak :

Türkiye Reisiçümhuru :

Hariciye vekili ve İzmir mebusu Bay Dr. Tevfik Rüştü Aras,

Hariciye Siyasî müsteşarı, Gazi Anteb mebusu Bay Numan Menemencioğlu,

Riyaseti Cümhur umumî kâtibi, Hasan Rıza Soyak'ı

Fransa Reisiçümhuru :

Hariciye Nazırı, Mebus Bay Ivon Delbos,

Hariciye Nezareti Siyasî Müsteşarı, Mebus Bay Pierre Viennot,

Türkiyede Büyük Elçi ve Fevkalâde murahhas Bay Henri Ponsot'yu

Tayin etmişlerdir.

Bu murahhaslar, usulüne muvafık bulunan salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra berveği ati ahkâmı kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

Fransa ve Türkiye, Sancağın tamamiyeti mülkiyesini tekeffül ederler.

Madde — 2

Yüksek Âkid Taraflar, statü ile tayin olunan Sancak arazisinin tamamıyeti tehdid edildiği takdirde birlikte veya ayrı, ayrı, Cemiyeti Akvam Konseyini bilâ tehir haberdar etmeği taahhüd ederler.

Acil tedbirler alınması iktiza ettiği halde, Konsey tarafından bir karar ittihazına değin, Yüksek Âkidler bu hususta aralarında anlaşacaklardır.

Madde — 3

Sancak arazisine müteveccih bir tecavüz tehdidi veya her hangi bir taarruz, acil tedbir ittihazını zarurî kılsa, Fransa ve Türkiye bu tehdidi muktazi bileümle vasıtalarla önlemeği taahhüd ederler.

Yüksek Âkid Tarafların erkânıharbiyeleri, her iki Hükûmete düşen vecibelerin icrasını icabında temin için, ittihaz edilecek tedbiri tesbit ve ihzar maksadile doğrudan doğruya temas halinde bulunacaklardır.

Madde — 4

Cemiyeti Akvam Konseyi tarafından kabul edilen metinlerle meydana gelen Sancak rejimine riayetle mükellef olan Yüksek Âkid Taraflar, Konsey tarafından bu rejimin tatbikını murakabe hakkı istimal edilirken, ittihaz edilecek kararlara riayeti temin için kendilerine yapılacak tavsiyeleri tatbika âmade bulduklarını beyan ederler.

Konseyin bir kararna tevfikân Yüksek Âkid Tarafların icrasına davet olunacakları her hareket iki Hükûmet arasında mukaddem bir anlaşma mevzuunu teşkil edecektir.

Madde — 5

Konsey kararı ile tesbit edilmiş olan Sancak statüsüne karşı acil bir tehdid teşkil eder hadiseler zuhur ettiği takdirde Yüksek Âkid Taraflar bilâ teahhur bu vaziyet hakkında bir karar alacaklar ve bundan Konseyi acilen haberdar etmenin münasib olup olmayacağını takdir edeceklerdir.

Madde — 6

Cemiyeti Akvam konseyince alınmış bir kararın icrasını teminen akdedilmiş olan işbu muahede, Cemiyeti Akvama mevdu vazifeyi tahdid eder mahiyette tefsir edilemeyecek veya Cemiyeti Akvam paktının Yüksek Âkidlere tahmil ettiği vecibelere halel getirmeyecektir.

Madde — 7

İşbu muahede, mümkün olan en kısa müddet zarfında tasdik edilecek ve tasdiknameler Pariste teati olunacaktır.

Bu muahede, tasdiknamelerin teatisi tarihindemeriyet mevkiine girecektir.

Tasdikan ilmekal, her iki Taraf murahhasları işbu muahedeyi imza etmişler ve mühürlenmişlerdir.

Cenevrede, iki nüsha olarak, bin dokuz yüz otuz yedi senesi mayıs ayının 29 neu günü tanzim edilmiştir.

İmzalar :

Ivon Delbos
Pierre Viennot
Henri Ponsot

Dr. T. Rüştü Aras
N. Menemencioğlu
H. R. Soyak

TÜRKİYE - SÜRİYE HUDUDUNUN TEMİNİNE MÜTEDAİR ANLAŞMA

Bir Taraftan, Türkiye Reisiümhuru,

Diğer Taraftan, gerek kendi namına gerek beynelmilel akidlerle Suriye üzerinde kendisine tanınmış olan salâhiyetlere müsteniden hareket eden Fransa Reisiümhuru,

Cemiyeti Akvam konseyi tarafından 27 kânunusani 1937 tarihinde kabul edilen mukarrerata tevfikân,

Fransa ile Suriye beyninde mevcut münasebatı mahsusayı nazarı itibara alarak,

Cemiyeti Akvam kararile Suriyenin hâkimiyet ve istiklâline tam bir surette kavuşacağını derpiş ederek,

Suriyenin tamamıyeti mülkiyesine riayetkâr olarak,

Ve Türkiye ile Suriye arasında dostluk ve iyi komşuluk münasebatını, Türkiye, Fransa ve Suriyenin teşriki mesai etmeleri suretile, temin etmek arzusunda olarak,

Bir dostluk ve teminat anlaşması akdine karar vermişler ve bu maksadla aşağıda isimleri yazılı murahhaslarını tayin etmişlerdir:

Türkiye Reisiümhuru:

Bay Doktor Tefik Rüstü Aras, İzmir mebusu ve Hariciye vekili;

Bay Numan Menemencioğlu, Gazi Anteb mebusu ve Hariciye Siyasî müsteşarı;

Bay Hasan Rıza Soyak, Riyaseti Cümhur Kâtibi umumisi.

Fransa Reisiümhuru:

Bay İvon Delbos, Mebus ve Hariciye nazırı;

Bay Pierre Viennot, Mebus ve Hariciye Siyasî müsteşarı;

Bay Henri Ponsot, Türkiyede Fevkalâde murahhas ve Büyük elçi.

Bu murahhaslar, usulüne muvafık bulunan salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra berveği ati ahkâmı takarrur ettirmişlerdir:

Madde — 1

Yüksek Akid Taraflar, 3 mayıs 1936 da Halebde imza edilen tahdidi hudud nihaî protokole tesbit olunan Türkiye - Suriye hududunu katî olarak tanırlar ve işbu hududun masuniyetini tekeffül ederler.

Madde — 2

Yüksek Akid Taraflar, gerek Türkiye arazisinde, gerek Suriye arazisinde diğer Tarafın rejmi veya emniyeti aleyhine müteveccih fillerin ihzar ve ikamı men için ellerinden gelen bileümle tedbirleri ittihaz eyleyeceklerdir.

Bu maksadla hususî ahkâm vazı lüzumlu görüldüğü takdirde, bu ahkâm Türkiye ile Suriye arasında aktolunacak hususî anlaşmalara mevzu teşkil edecektir.

Madde — 3

Cemiyeti Akvamın bir kararı neticesi olarak Suriyenin haricî münasebetleri mesuliyeti yalnız Suriye Hükûmetine intikal ettiğinden, Fransa ile Suriye arasındaki münasebatı mahsusa baki kaldığı müddetçe, Fransa, Türkiye - Suriye hududunu tekeffül etmekte devam edecektir.

Madde — 4

İşbu anlaşma, mümkün olan en kısa müddet zarfında tasdik olunacak ve tasdiknameler Paris-te teati edilecektir.

İşbu anlaşma, tasdiknamelerin teatisi tarihinden itibaren meriyete girecektir.

Yüksek Akid Taraflar, Suriye Hükûmetinin işbu anlaşmaya vaki olacak iltihakını evvelden kabul ettiklerini beyan ederler.

Tasdikan lilmekal, her iki Taraf murahhasları işbu anlaşmayı imza etmişler ve mühürlemişlerdir. Cenevrede, 29 mayıs 1937 tarihinde iki nüsha olarak tanzim olunmuştur.

İmzalar :

Ivon Delbos
Pierre Viennol
Henri Ponsot

Dr. T. Rüştü Aras
N. Menemencioğlu
H. R. Soyak

MÜŞTEREK BEYANNAME

Türkiye ve Fransa :

Sancağın tamamıyeti mülkiyesini tekeffül eden muahede ile Türkiye - Suriye hududunun teminine mütedair anlaşmaya,

Sancak meselesinin hal ve tesviyesi, Lozan muahedesile tesbit edilmiş bulunan mülkî statü hakkında hiç bir ihtilâf bırakmamış olmasına,

Umumî sulhun takviyesine aynı derecede bağlı bulunmalarına ve bu maksad ile aralarındaki mesai birliğini Milletler Cemiyeti çerçevesi dahilinde teyid arzusunda olmalarına,

Şarkî Akdenizde emniyete müessir bir surette iştirak etmeğe azmetmiş bulunmalarına binaen, Suriye arazisi ile Lübnan arazisinin tamamıyetine riayeti mütekabilen taahhüd eder,

Ve Suriye ile Lübnanın tam istiklâl ve hâkimiyete kavuşmalarını teshil hususunda mutabakatlarını kaydederler.

Her iki Devletin tam istiklâl ve hâkimiyete kavuşmalarını hazırlamak ve bu Devletler ile kendi arasında mevcut münasebatı mahsusayı tayin etmek maksadlarıyla bunlar ile akdetmiş olduğu anlaşmaları, Fransa Hükûmeti Milletler Cemiyeti konseyinin tasvibine arzylediği zaman, Türkiye bu anlaşmaların Konsey tarafından tasvib edilmesi için yardımda bulunacaktır

Konsey, bu anlaşmaları tasdik eyledikçe, Türkiye bunları tanıyacak ve Suriye ile Lübnanın Milletler Cemiyetine namzedliğini müdafaa edecektir.

Bu yeni vaziyeti derpis ederek, Türkiye ile yukarıda adı geçen Devletler arasındaki münasebetlerin sağlam esaslar üzerine tesisini teshil etmeği Türkiye ve Fransa aynı derecede arzu etmekte olduklarından, Türkiyenin merbut protokol ahkâmına tevfikan girişmeğe âmade bulunduğu müzakeratta, Fransa, kendi hesabına, her türlü muaveneti ibzal edecektir.

Cenevrede 29 mayıs 1937 tarihinde iki nüsha olarak tanzim kılınmıştır.

İmzalar :

Ivon Delbos
Pierre Viennot
Henri Ponsot

Dr. T. R. Aras
N. Menemencioğlu
H. R. Soyak

Optanlar mektubu

Türkiyede
Fransız Sefareti

29 mayıs 1937

Türkiye Hariciye Vekiline

Ekselans,

Türk vatandaşlarının Suriyedeki emlakı ile Suriye ve Lübnanlıların Türkiyedeki emlakı meselesini halletmek üzere 27 teşrinievvel 1932 de Ankarada imzalanan mukaveleye ve türk optanları ile Suriye ve Lübnanlı optanlar hakkında aynı gün teati edilen mektuplara atfen, optan, meselesinin heyeti umumiyesini halle matuf atideki teklifatı Hükümetim tarafından Türk Hükümetinin tasvibine arzylemekle şeref kesbeylerim.

1 — Lozan muahedenesinin 31 nci maddesinin tatbiki dolayısıyla Türkiye lehine hakkı hıyarlarını istimal etmiş olan kimseler ile 30 mayıs 1926 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan mukaveledenin 3 ncü maddesi ahkâmına tevfikan Suriye ve Lübnan lehine hakkı hıyarlarını istimal eden kimselerden, yukarıda mevzubahs 27 teşrinievvel 1932 tarihli mukaveledenin tamamen iera edildiğinin müttefikan kabul olunduğu tarihten itibaren altı aylık bir mühlet zarfında ikametgâhlarını müteakabilen bir taraftan Türkiyeye, diğer taraftan Suriye ve Lübnana nakletmemiş olanlar hakkı hıyarlarını katı olarak kaybedecekler ve hiç bir muameleye hacet kalmaksızın bir taraftan Suriye veya Lübnan tabiiyetini ve diğer taraftan Türk tabiiyetini iktisab eyleyeceklerdir.

2 — 30 ağustos 1924 tarihinde memaliki eenebiyede mütenekkin bulunub Lozan muahedenesinin 34 ncü maddesinde tesbit edilen mühletler dahilinde menşeleri olan memlekette meri tabiiyet lehine hakkı hıyarlarını kullanmağı ihmal etmiş olan aslen Suriyeli veya Lübnanlı kimseler, işbu mukarreratın kabulü tarihinden itibaren bir senelik bir mühlet zarfında bu hakkı hıyarlarını istimal edebileceklerdir.

3 — İşbu mukarreratın birinci fıkrası mucibince tanzim edilmiş olan ikametgâh nakli beyannameleri alâkadarılar tarafından Türkiyede valilere ve manda altındaki Devletlerde Âli komiserlik delegelerine isal edilmek üzere eski ikametgâhın bulunduğu mahal memurini idariyesine gönderilecektir.

İşbu mukarreratın ikinci fıkrasının birinci bendi mucibince tanzim kılınan hakkı hıyar beyannameleri alâkadarılar tarafından ikametgâhlarının bulunduğu mahal Fransız konsoloslarına gönderilecektir. İşbu beyannameler Fransa Hükümeti marifetile Türkiye Hükümetinin ıttılama isal edilecektir.

Bu mukarreratı Türkiye Hükümeti nazarı itibare aldığı takdirde muhteviyatını tekrarlıyan bir işar ile beni haberdar etmek lütfunda bulunursanız Ekselânsımıza karşı minnettar olurum. Şurası mukarrerdir ki iki mektubumuzun teatisi, Ekselânsımızın cevabları tarihinden muteber olmak üzere, Hükümetim ile Türkiye Hükümeti arasında itilâf kıymetini haiz olacaktır.

İhtiramatı faikamın teminatını lütfen kabul buyurunuz Bay Vekil.

İmza
H. Ponsot

T. C.

Hariciye vekâleti

29 mayıs 1937

Türkiyede Fransa Büyük Elçisine

Ekselans,

Bu günkü tarihli bir mektubla Ekselansımız optanlar meselesinin heyeti umumiyesini tesviye maksadile atıdaki hükümleri Türk Hükûmetinin nazarı tasvibine arzylemişti.

1 — Lozan muahedenamesinin 31 nci maddesinin tatbiki dolayısıyla Türkiye lehine hakkı hiyarlarını istimal etmiş olan kimseler ile 30 mayıs 1926 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan mukavelenamının 3 ncü maddesi ahkâmına tovfikan Suriye ve Lübnan lehine hakkı hiyarlarını istimal eden kimse-lerden, 27 teşrinievvel 1932 tarihli Ankara mukavelenemesinin tamamen iera edildiğinin müttefikane kabul olunduğu tarihten itibaren altı aylık bir mühlet zarfında ikametgâhlarını müteakabilen bir taraftan Türkiyeye, diğer taraftan Suriye ve Lübnana nakletmemiş olanlar hakkı hiyarlarını katî olarak kaybedecekler ve hiç bir muameleye hacet kalmaksızın bir taraftan Suriye veya Lübnan tabiiyetini ve diğer taraftan Türk tabiiyetini iktisab eyleyeceklerdir.

2 — 30 ağustos 1924 tarihinde memaliki eenebiyede mütemekkin bulunub Lozan muahedenamesinin 34 ncü maddesinde tesbit edilen mühletler dahilinde menşeleri olan memlekette meri tabiiyet lehine hakkı hiyarlarını kullanmağı ihmal etmiş olan aslen Suriyeli veya Lübnanlı kimseler, işbu mukarreratın kabulü tarihinden itibaren bir senelik bir mühlet zarfında bu hakkı hiyarlarını istimal edebileceklerdir.

3 — İşbu mukarreratın birinci fıkrası mucibince tanzim edilmiş olan ikametgâh nakli beyannameleri alâkadarlar tarafından Türkiyede valilere ve manda altındaki Devletlerde Âlî Komiserin Delegelerine isal edilmek üzere eski ikametgâhın bulunduğu mahal memurini idariyesine gönderilecektir.

İşbu mukarreratın ikinci fıkrasının birinci bendi mucibince tanzim kılman hakkı hiyar beyannameleri alâkadarlar tarafından ikametgâhlarının bulunduğu mahal Fransız konsoloslarına gönderilecektir. İşbu beyannameler Fransa Hükûmeti marifetile Türkiye Hükûmetinin ıttılama isal edilecektir.

Ekselansımızın tebliğine cevaben, sebkeden teklifata Türkiye Hükûmetinin muvafakat ettiğini bildirmekle şeref kesbederim.

İhtiramatı faikamm teminatını lûtfen kabul buyurunuz Bay Büyük Elçi.

N. Menemencioğlu

TÜRK - FRANSIZ MÜŞTEREK BEYANNAMESİNE MERBUT PROTOKOL

Yüksök Âkid Taraflar aşağıda yazılı hususlarda mutabık kaldıklarını beyan ederler:

1 - Suriye ve Lübnanın, Milletler Cemiyetinin bir kararı ile tam istiklâl ve hâkimiyetlerine kavuştukları tarihte, Fransa Hükûmetinin Suriye veya Lübnan veyahut her iki Devlet nam ve hesabına aktetmiş olduğu teknil muahede, mukavele veya diğer akidlerden doğan hukuk ve vecibeler Suriye ve Lübnan Hükûmetlerine, bunlardan her birini alâkadar ettiği nisbette, kendiliklerinden intikal edecektir.

2 - Cemiyeti Akvamın bu kararını derpiş ederek yukarıda adı geçen muahedeleri, gerek bu karar dolayısıyla gerek Fransa - Suriye ve Fransa - Lübnan muahedelerinin meriyete girmesi münasebetile, Suriye ve Lübnanın iktisab edeceği vaziyete uygun kılmak için, Türkiye ve Fransa ihtiyaç halinde icab eden faideli tedbirleri alacaklardır.

3 - Aynı mülâhaza ile, Türkiye - Suriye ve Türkiye - Lübnan arasındaki tabii münasebatın inkişafını temin için yapılmasına lüzum görülecek anlaşmaların ve hassaten ikamet, ticaret, seyrisefain, ticarî mübadele, demiryolu münakalâtı ve sair mukavelelerin akdine Türkiye ve Fransa bütün gayretlerini sarfedeceklerdir.

4 - 27 teşrinievvel 1932 tarihli demiryolu mukavelesi teyid olunur.

5 - Optanlara aid mesail merbut mektubların teatisi ile hallolunmuştur.

Cenevrede 29 mayıs 1937 tarihinde iki nüsha olarak tanzim kılınmıştır.

İmzalar :

Ivon Delbos

Pierre Viennot

Henri Ponsot

Dr. T. Rüştü Aras

N. Menemencioğlu

H. R. Soyak

TÜRKİYE - FRANSIZ MENAFİİNİN TAKVİYESİNE MÜTEDAİR PROTOKOL

Cenevrede takarrür eden anlaşma ile Türkiye ve Fransanın dostane teşriki mesaisinin teyid edilmiş bulunduğu şu sırada,

Yüksek Âkid Devletler karşılıklı menfaatlerinin sağlamlaşmasını ve inkişafını görmek hususunda ki, müşterek arzularını kayid etmek azminde bulunmakta ve bu maksadla bir ikamet mukavelesi akdini istihdaf, tebaalarını alâkadar eden ve henüz muallâkta bulunan işlerin tasfiyesini tacil ve bu niyetle yeni teşriki mesai anasını taharri eylemek hususlarında mutabık kalmışlardır.

Cenevrede 1937 senesi mayısın 29 neu günü iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

İmzalar :

Ivon Delbos

Pierre Viennot

Henri Ponsot

Dr. T. Rüştü Aras

N. Menemencioğlu

H. R. Soyak

İMZA POROTOKOLÜ

Vazulimza olıanlar arasında bugün aşağıdaki vesikalar imza edilmiştir:

1 - Sancağın tamamıyeti mülkiyesini tekeffül eden muahede,

- 2 - Türkiye - Suriye hududunun teminine mütedair anlaşma,
- 3 - Türk - Fransız müşterek beyannamesi.
- 4 - Bu beyannameye merbut protokol,

Bu vesikalarm, tasdiknameleri teati edildiği gün birlikte meriyete girecekleri kararlaştırılmıştır.

Cenevrede 29 mayıs 1937 tarihinde iki nüsha olarak tanzim kılınmıştır.

İmzalar :

Ivon Delbos
Pierre Viennot
Henri Ponsot

Dr. T. Rüştü Aras
N. Menemencioğlu
H. R. Soyak

Cümhuriyet Reisliğine yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 14 - VI - 1937 ve 1/879
Bu kanunun neşir ve ilânının Başvekilliğe bildirildiğine dair Cümhur Reisliğinden gelen tezkerenin tarih ve numarası : 15 - VI - 1937 ve 4/501
Bu kanunun müzakerelerini gösteren zabıtların cild ve sayfa numaraları : Cild Sayfa
19 173,303:311,311,333:335